

*İnsanın yaşadığı değildir hayat,
aslolan hatırladığı
ve
anlatmak için nasıl hatırladığıdır.*

Gabriel Garcia Mârquez

ANLATMAK İÇİN YAŞAMAK

ANI

İspanyolca aslından çeviren PINAR SAVAŞ

CAN YAYINLARI

**İnsanın yaşadığı değildir hayat,
aslolan
hatırlayacağı
ve
anlatmak için nasıl
*hatırlayacağıdır.***

- MBS

PSİKOMİTOLOJİ

M. Bilgin Saydam

İ. Ü. İstanbul Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı

www.psikomitoloji.com

KAVRAMLAR:

PSİKOLOJİ / PSİKIYATRİ VE MİTOLOJİ

- ASKLEPİON
- APOLLON
- AFRODİT
- EKO
- ELEKTRA
- EROS
- HERMAFRODİTOS
- HİPNOS
- LESBOS
- LUNA
- NARKİSUS
- NEMESİS
- DİONİSOS
- NİMFA
- ÖDİPUS
- PAN
- FOBOS
- PRİAPOS
- PSİKE
- PİGMALİON
- SATİR
- TANATOS
- SİSİFUS
- HERMES

Mitos

- μύθος > *Mýthos* (eski yunanca)
= SÖZ, ÖYKÜ,
ANLATI

- Antonim = ? *LOGOS*

Ö Y K Ü L E (N) M E

- Bilinmezlik

– KAYGI / KORKU / MERAK ----- *ARA-f-DALIK*

- Bilme / Bilinme

- İlişkilendirme → *KARMAŞA*

- Mecazlama

REFERANS

- değişken (BERİ) vs sabit (ÖTE)

KENDİNİ GERÇEK KIL(DIR)MA / GERÇEKLEŞTİRME

“Mitos” nedir?

- Tarihsel zamanın dışında-yanında vuku bulmuş, tanrılar, yarı-tanrılar, doğaüstü güçler ya da olağanötesi güç ve yetilere sahip ata-kahramanların duruş, tutum ve eylemlerinin ‘kapalı’ öyküleridir.
- Sembol-yoğundurlar.
- Belirli bir kişi ya da topluluğun, kendini (özneyi) ve dünyayı (nēsneyi) nasıl tanımlaması, doğa içinde ya da sosyal eylemlerini nasıl şekillendirmesi gerekliliğini va’zeden “kutsal / öncesiz” bilgileri ve yönergeleri içeren çerçeve şemalardır.
- Duygusal / coşkusal kavrayıcılıkları ve sürükleyicilikleri, varlıklarının devamının ve etkinliklerinin garantisidir.

Approaches to myths <http://online.sfsu.edu/pstanley/clas360.htm/myth1c.htm> 1

- **Allegorical Theory**
 - Most ancient analysis of myths
 - Myths are allegories
 - Conceal some deep meaning
 - Contain the wisdom of primeval sages
- **Symbolic Theory**
 - Ancient peoples possessed concepts of eternal truths
 - They concealed these truths in symbols
- **Rational Theory**
 - Stories result of a misunderstanding of an event
 - Example: Centaurs
 - Bull-spikers who ride horses
 - Myth: half horse and half man
 - Born from a cloud (Nephele)
 - Impregnated by Ixion
 - Rational interpretation
 - People who rode horses came to kill a bull
 - Homeland called something like Nephele
 - Ruled by Ixion

Approaches to myths

2

- **Euphemerism**
- Named after Euphemeros (300 BCE)
- Gods were deified humans
 - Noted for some great deed
 - Other stories are associated with them
 - Zeus once an actual ruler
- **Nature Theory**
- Myths refer to meteorological and cosmological phenomena
- Gods control forces of nature
- Myths concerned with topics like
 - Day replacing night
 - Spring replacing winter
 - Story of abduction of Persephone

Lerne Hydrası...., çok başlı bir yılan şeklinde tasvir edilir.

Başların sayısı ... beş ya da altıdan yüze kadar çıkar.

Hydra'nın her bir ağzından çıkan soluk o kadar öldürücüydü ki, o uyurken bile yaklaşanlar için ölüm kaçınılmazdı...

Herakles, onun hakkından gelebilmek için alevli oklar kullanmak zorunda kaldı.

EUPHEMEROS'çu yorum

Başları kesildikçe yeniden biten hydra, gerçekte **Herakles** tarafından kurutulan **Lerne bataklığı**dır.

Bir yolunu bulup yeryüzüne çıkan su kaynakları çabalarını boşa çıkarmaktadırlar.

Approaches to myths

3

- **Ritual Theory**
 - Ritual and Myth created together
 - Robert Graves: "myth implies ritual; ritual implies myth; they are one and the same"
 - Myths are words to accompany ritual
 - Eventually are separated
 - Story of abduction of Persephone
- **Functional Theory**
 - Myths are stories of ancient events
 - Establish later practices
 - Rituals
 - Institutions
 - Customs
 - Abduction of Persephone
- **Historical Theory**
 - Myths are prehistoric recording of actual events
 - From them can learn about early history
 - Example: The Trojan War

*“Ksenophanes’ten (yaklaşık İ.Ö. 565-470) bu yana, Yunanlıların, **mythos**’u yavaş yavaş, metafiziğe ilişkin ve dinsel her türlü değerden arındırdıkları herkesçe bilinir...*

***Logos**’a karşıt olduğu kadar zamanla **historia**’ya da ters düşen **mythos** en sonunda “gerçek olarak varolamayan” her şeyi belirtmeye başlamıştır.”*

(Eliade 1993: 9)

Tylor E.B.: Primitive Culture (1871)

Frazer J.G.: The Golden Bough (1890)

- Tylor: **Mit** dış dünya hakkındadır; açıklar, bilgilendirir:
→ **İlkel kuramsal bilim**
- Frazer: **Mit** dış dünyayı kontrol etmeye yarar; büyü niteliğiyle güç amaçlıdır:
→ **İlkel teknoloji**

Tylor & Frazer: 'İyi bilim/teknoloji, kötü bilimi/teknolojiyi kovar!'
"BİLİM" MİTİ KOVAR !

B. Malinowski:

Bilim: *Kontrol edilebilir
dış gerçeklik hk.*

Mit: *Kontrol edilemeyen
dış gerçeklik hk.*

Approaches to myths

4

- **Psychological Theory**
- **Freud**
 - Importance of dream symbols to human mind
 - Similarity between dreams and myths
 - Myths set in timeless world, like dreams
 - Do not follow rational order
 - Myths attempt to systematize dream world in the waking one
 - Oedipus Story
 - Murders his father
 - Marries his mother
- **Jung**
 - Myths expression of collective unconscious
 - Contain "archetypes" which are symbols common to a society
 - Archetypes are
 - Persona: character of individual
 - Great mother
 - Wise old sage
 - Archetypes occur in dreams and myths

Approaches to myths

5

- **Thematic Theory**
- **Levi-Strauss**
 - Myths type of communication
 - Structure is important
 - Breaks myths into component parts
 - Based on certain assumptions
 - Human behavior based on common patterns
 - Society has consistent structure with functional unity
 - Human thought process is binary
 - Myths attempt to reconcile these differences
 - Structured like language, specific order
 - The boy hit the ball.
 - The ball hit the boy.
- **Propp**
 - Study of Russian folktales
 - Analyzed them into thematic parts
 - Recurrent structure
 - Elements are linear
 - Elements found in other myths
 - Not all elements need to be present
- **Structural approach helpful**
 - Studying myths
 - Comparative mythology

XIX-XX. YÜZYIL

- Nietzsche
- Freud
- Jung vb.

MİTLER, İÇ GERÇEKLİK HAKKINDADIR !

**“Psikolojik çözümleme” yaklaşımı ile mit artık
bilime-aykırı ya da *bilim-dışı* değildir.**

**ZİRA -- *a r t ı k* -- MİT,
DIŞ GERÇEKLİĞİN BİLGİSİNİ
TAŞIMA İDDİASINDA
*DEĞİLDİR***

- **Derinlikler Psikolojisi,**

*--ki en ayrıntılı işlenmiş kuramı
Sigmund Freud'un
Psiko-analiz'inde vücûd bulur, --*

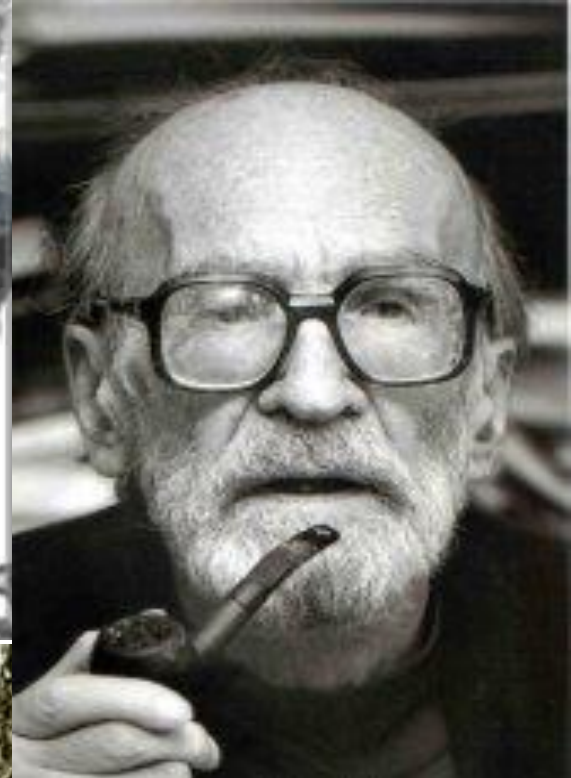

nihayetinde bir *mitoloji* türevidir.

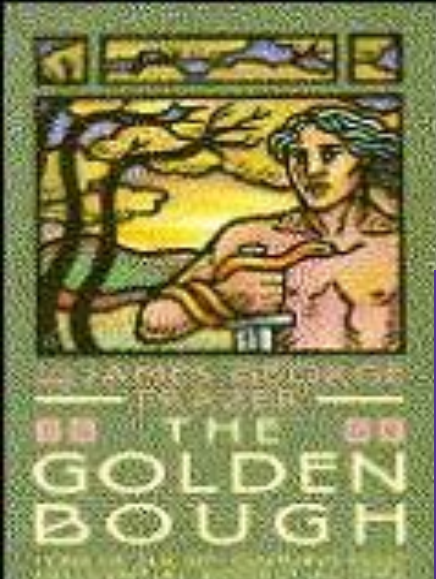
- *İki antik Grek miti,
“Narkissos” ve “Oidipus”un
biçim ve içerik öğelerinin,
yansıtıldıkları dış nesne ve olaylardan
geriye alınmaları sonucunda kurgulanan
ruhsal yapı ve dinamikler, modern
psikolojinin anahatlarını oluşturur.*

CLAUDE LÉVI-STRAUSS
LA PENSÉE SAUVAGE

plon

SIGMUND FREUD
TOTEM UND TABU

EINLEITUNG VON
MARIO ERDHEIM

SIGMUND FREUD

Der Mann Moses
und die
monotheistische
Religion

Schriften über die Religion

c.g. Jung

Aion

Beiträge zur Symbolik des Selbst

Darüber
Das Selbst

Christus, ein Symbol des Selbst

Das Zeichen der Fische

Allgemeines zur Psychologie der
christlich-alchemischen Symbolik;
Gnostische Symbole des Selbst

JOSEPH CAMPBELL

PRIMITIVE

MYTHOLOGY

THE MASKS OF GOD

ERICH NEUMANN
DIE GROSSE MUTTER

DIE PHANOMENOLOGIE
DER WERKSTÜCKE
DER WERKSTÜCKE
DER WERKSTÜCKE

**“Mitoloji”, antik
zamanların
psikolojisi,
“psikoloji”, modern
zamanların
mitolojisi**

- J. Hillman

- ***Mitoloji, özünde psikomitoloji'dir:*** Mitlerin kaynağına ancak psikososyokültürel çözümlemeyle ulaşılabilir ki, bu çözümlemelerde kullanılabilecek en gelişmiş kuram olan psikanaliz de nihayetinde bir mitoloji uyarlamasıdır:
- ***Psikanaliz bir psikomitoloji alt dalıdır;*** psikanalitik uygulama, bir psikomitolojik çözümleme yöntemidir.
- Psikomitolojinin materyali, insanın ve insanlığın öyküsü, daha kesin bir ifadeyle, insan zihninin ve onun öznesi olan bilincin oluşum ve gelişim sürecidir.
- Psikomitoloji, yöresel'de evrensel'i, tekil'de tümel'i yakalama kaygısı içinde, evrenin yaratılışını ve insanlık tarihini, **insan-kahraman**'ın, 'bilinçdışı ve bilinç', 'madde ve mânâ', 'doğa ve tin', 'dişil-ilke ve eril-ilke' ikili sistemlerinin çekim alanlarındaki eylemleri olarak görür ve yorumlar.

mit = “öykü”

“Yaşayan mit”

“Yaşanan mit”

“Yaşatan mit”

“HOMO NARRANS”

*Kendini öykülendirerek
şekillendiren insan*

- Eski Yunancada **mitos**, **kaos**'un karşıtı, **kozmos**'un karşılığıdır.
- Zira öyküler anlamlandırırken düzenler → şekillendirici *ŞİDDET*
- Mitlerde iç ve dış gerçeklik karşılıklı olarak birbirini doğrular [?], yani tanımlar ve anlamlandırır.

MiT

**Kapalı
mit**

*Açık
mit*

- İnsan kendisini –*ve dahi dünyasını*- , öykülendirerek şekillendirir (***homo narrans***; Niles 1999; Randall 1999).
- En geniş anlamıyla ***psikomitoloji***, insana ait -bireysel ya da ortak- tüm öyküleri kapsar; hepsine -evrensel- gerçeklik atfeder.
- İnsan varoluşunun, 'doğa(dan) ' kültür(e)' gerilimindeki açılım ve şekillenmesini, bıraktığı metamorfik izleri, yani bireysel ve ortak mitleri irdeleyerek araştırır.
- Bireysel ya da sosyokültürel tüm kimlikler 'uydurulan' ve aktarılan öykülerle oluşur ve dönüşürler.

“MIT”LER

**HENÜZ İÇ-DİŞ AYRIMININ
TESİS EDİLMEDİĞİ
ERKEN DÖNEM YAŞANTILARININ
İZLERİNİ TAŞIR.**

**Mit,
en geniş
anlamıyla, bir
"antropomorfik
evren ve zaman
tasavvuru"
olarak
tanımlanabilir.**

- Bireysel olsun, toplumsal olsun, mitler *yaşayan* anlatılardır.
- **Bireysel ya da toplumsal soru ve sorunların oluşumu ve şekillenışı, güncel durumun tasviriyle birlikte, geleceğe yönelik öneri ve kehanetler de içerirken bağlantılı herşeyi ve tüm zamanları kapsayan bir genel geçerlilik / değişmezlik savını taşırlar.**
- Birey ve toplumun duygu, düşünce, algı ve fantezilerinde içkin olan bu anlatılar, bireysel ya da ortak bilincin, iç ve dış dünyanın gerçekliğini metaforik anlamlandırma / kavramlaştırma denemeleridir.
- **Bilinç(-li insan) bu kavramlarla iç ve dış dünyasını ele geçirir; tümüyle hakim olamasa da ne olduğunu, daha da önemlisi ne olacağını "bilir", kendi güvenliğini kurgular.**
- "Geçmiş"in ürünü ve anlatıcısı olan mitler, geleceğin de uyarıcısı / muştucusu ve öğreticisidir.

- *Gerek ortak gerekse kişisel mitler, ortak-bilinç ya da bireysel benlik-bilincinin, gerçekliğin (yani iç ve dış gerçekliğin) öğeleri arasındaki yerini ve bu güçlerle karşılıklı etkileşimini açıklayan / anlamlandıran modellerdir.*
- Ancak bu açıklama / anlamlandırma (**deskriptif**) işlevi, geçmişin bilgisini de içerir (**anamnestik** işlev). Şimdi'de **konstruktif**, yani yapılandırıcı ve **instruktif**, yani eylem-yönlendirici bir işlev görürken, **prospektif** veriler, yani geleceğe ait (hatta utopik) kehanetler de içerirler.
- Bu işlevleriyle mitler bireyleri ve toplumları, daha doğrusu bireysel ve ortak-bilinci çepeçevre sararlar; olumsuz anlamda **restriktif** de olabilirler (!).

Psikomitoloji

Psikomitoloji,

insan var-oluşunun,

***"doğa(dan) - kültür(e)" gerilimindeki
açılım ve şekillenmesini,***

bıraktığı meta-morfik izleri,

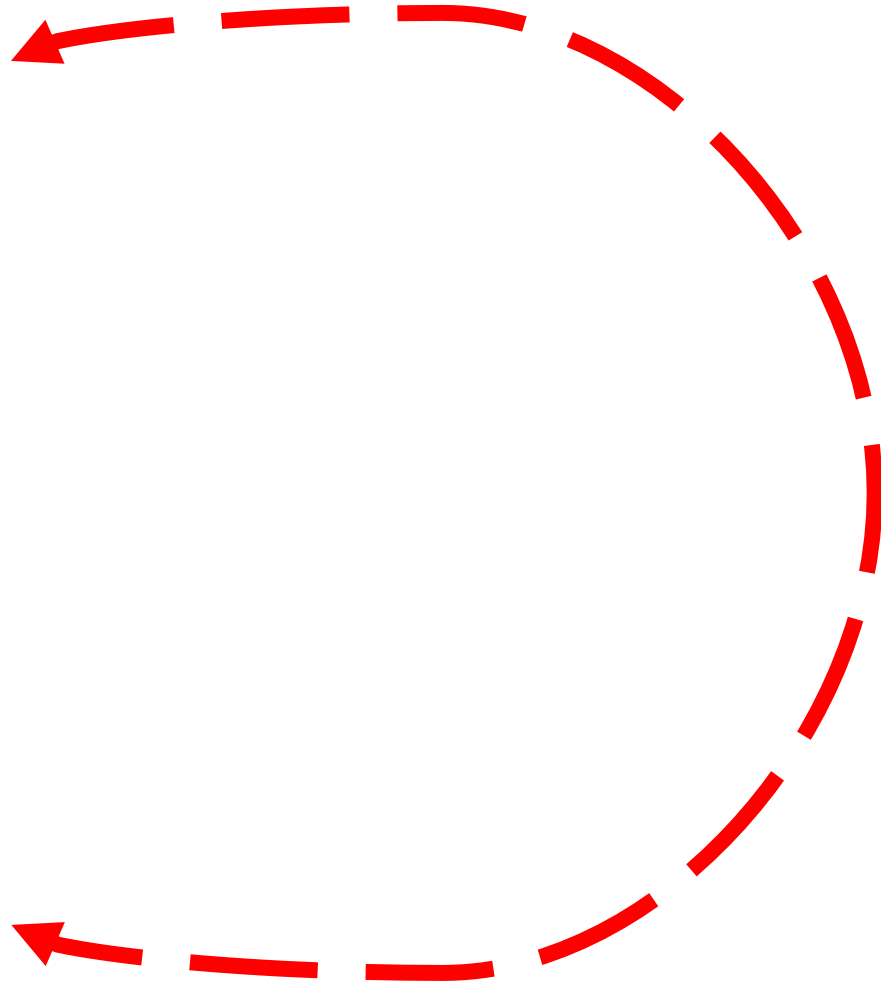
yani bireysel ve ortak mitleri

irdeleyerek araştırır.

**Tanıyan / tanımlayan,
anlayan / anlamlandıran
özne'nin
bu işlevinin sonucu
her zaman bir
“*mit*” (= öykü)
olacaktır.**

- *Dış Gerçeklik*

- *İç Gerçeklik*

ÖZNE,
GERÇEKLIĞİNİ / ANLAMINI
NESNE 'LERİNDE
ARAR / KURGULAR.

ANCAK BULDUĞU, HEP
KENDİSİ 'DİR.

*“Ochwiay Biano’yla
damda giderek yükselen güneşin altında otururken,
bana güneşi gösterdi ve ,
‘Orada yükselen şey babamız değil mi?
Bunun tersini kim iddia edebilir?
Başka bir tanrı nasıl olur?
Güneş olmadan hiçbir şey olmaz,’ dedi.
Sözcükleri bulmakta zorluk çekiyordu. Sonunda,
‘Bir insan dağda tek başına ne yapabilir?
O olmadan ateş bile yakamaz,’ diye ekledi... ,
‘Güneş tanrıdır.
Bu herkesin görebileceği bir şey,’ dedi...”*

(Jung 2001: 257-258)

Pierre-Simon Laplace

(1749–1827) French mathematician and astronomer, discoverer of the Laplace transform and Laplace's equation.

"[Sire,] je n'ai pas eu besoin de cette hypothèse."

- De Morgan, Augustus (January 1872). Sophia Elizabeth De Morgan ed. *A Budget of Paradoxes*, London: Longmans, Green, and Co. As found in <http://www-history.mcs.st-andrews.ac.uk/~history/Quotations/Laplace.html>, accessed February 13, 2006.
- Translation: **"[No, Sire,] I had no need of that hypothesis."**
- Reputed reply to [Emperor Napoleon I, who had asked why he hadn't mentioned God in his discourse on secular variations of the orbits of Saturn and Jupiter \("Mais où est Dieu dans tout cela?"/"But where is God in all this?"\)](#).
- The exchange is reported by [Victor Hugo \(who in turn was citing François Arago\)](#) as:
- "Comment, vous faites tout le système du monde, vous donnez les lois de toute la création et dans tout votre livre vous ne parlez pas une seule fois de l'existence de Dieu !"
- Translation: "How can this be! You made the system of the world, you explain the laws of all creation, but in all your book you speak not once of the existence of God!"
- Alternate translation: "You have written this huge book on the system of the world without once mentioning the author of the universe!"
- Alternate translation: "How is it that, although you say so much about the Universe, you say nothing about its Creator?"
- "[Sire,] je n'avais pas besoin de cette hypothèse-là."
- Translation: "I did not need to make such an assumption."

http://en.wikiquote.org/wiki/Pierre-Simon_Laplace

- İnsan yaşamı şaşılası bir gerçekliktir; bu konuya ilişkin olarak söylenebilecek ilk şey bunun temel gerçeklik olduğudur, şundan ki tüm ötekileri ona dayandırmak zorundayız, çünkü ister eylem biçiminde olsun ister sanıya dayansın ötekilerin tümü de varlıklarını onun sınırları içinde kanıtlamak zorundadırlar.

- Ortega y Gasset

- **Örgütleyici modeller olarak mitler --herşeyi içermeye savına uygun olarak-- kapalı bir sistematoloji sunarlar.**
- **Mitolojik yansıtımlarıyla varoluşunu açıklayan bir birey ya da kültür için bu “kendi” tasarımlarından ayrılmak-ayrışmak devamlılığını-bütünlüğünü ve anlamlılığını tehdit edici olabilir.**
- **Ayrılmak ve ayrışmak, her zaman yalnızlaştırıcı ve yabancılaştırıcı, bağlantılı olarak da korkutucudur.**
- *Bireyselliğin, büyüyüp-gelişirken, uzaklaştırıcı çizgisinde, birey ileri giderken, geride bıraktığı bağlarından vazgeçemediklerini ‘kötü’ günler için -regresif anlarda sığınmak üzere- yedekler.*
- *Mitler bilincin, -hiç bitmeyen ve hep yeniden yorumlanan- çocukluk anıdır.*

- *GEÇİCİLİK*
- *ÖLÜMLÜLÜK*
- *YOK-LUK*

versus

- *KALICILIK*
- *ÖLÜMSÜZLÜK*
- *VAR-LIK / GERÇEKLİK*

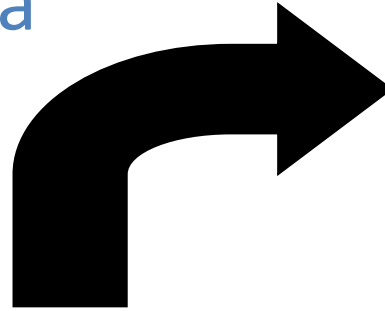
M. ELİADE

“TARİH’İN TERÖRÜ”

ZAMAN

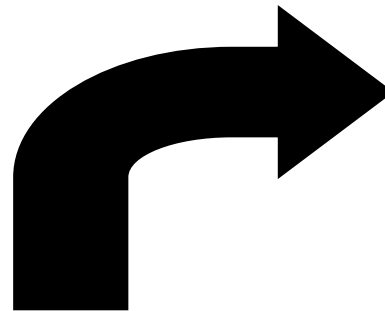
TARİH versus MİT

- Geçicilik / Bitişli Olma
Kopukluk
Sınırlılık
Eksik Olma

"YALAN" DÜNYA

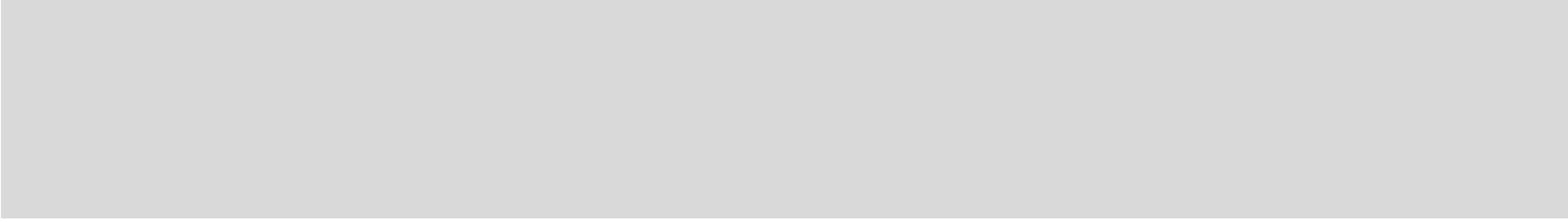
- Süreklilik / Kalıcılık
Bağlantı / Geçiş
Sonsuzluk
Tamam olma

"GERÇEK" DÜNYA

“... arkaik toplumlar ...
belirli bir tarih biçiminin bilincinde olmakla
birlikte
onu hesaba katmamak için
her türlü çabayı sarfeden toplumlar (dır)...:
somut, tarihsel zamana karşı başkaldırmaları,
şeylerin başlangıcının mitsel zamanına,
“BÜYÜK ZAMAN”a
periyodik dönüş için duydukları özlem...”

(Eliade 1994: 7)

Mitler

*'aradalık'*tan

çıkma projeleridir.

“Elbette, arkaik toplum insanı için de Kozmos’un bir ‘tarihi’ vardır, bunun nedeni sadece tanrılar tarafından yaratılmış ve doğaüstü varlıklar ya da mitsel kahramanlar tarafından düzenlenmiş olması olsa bile.

Ama Kozmos’un ve insan toplumunun bu ‘tarihi’ mitoslarla korunan ve aktarılan bir ‘kutsal tarih’tir... , sonsuza kadar tekrarlanabilen bir tarihtir.”

(Eliade 1994)

KOZMOGONİK EYLEMİN TEKRARIYLA TARİHİ YOK ETMEK

“Mitolar insanın yürüttüğü tüm sorumlu etkinlikler için geçerli paradigmaları, örnek modelleri korur ve aktarırlar.

Mitsel zamanlarda insanlara vahyedilmiş bu paradigmatic modeller sayesinde Kozmos ve toplum periyodik olarak yeniden doğar...

Böyle bir ideolojinin, bugün ‘tarih bilinci’ adını verdiğimiz şeyin gelişmesine neden imkan vermediğini anlamak güç değildir.”

(Eliade 1994)

“Mit, insanın zaman ve dolayısıyla ölümlülükle karşılaşmasını düzenler. Mitler ölümsüz şeylerden bahsederken, zamanın aksiyonunu kullanır. Bu yolla bize hatırlattığı, zaman içinde yaşadığımız maceraların her birinin ezeli bir anlamın yansımaları olabileceği fikridir.

Mitin hayatımızda bir anlam bulduğu zamanlarda, sonu olmayan temaların yinelendiği bir oyunda kendimizi bir oyuncu olarak hissederiz... Efsanevi ve kontrol edici güçlerin örgüsü içinde, onlara karşı gelmek için kurulan bir hareket ve kurgudur anlatılan...

Mitin amacı, olayların gelişigüzelliğini anlamlı bir sıraya sokup, zekamızın zaman kaosu karşısında yenik düşmemesini sağlamaktır. Bu yolla mit, fanilik ve ölüm dışında geriye hiçbir şey bırakmayan zamanın acımasız akışından anlar çalarak tarihi katlanılabilir kılar...”

(Roszak 1995)

- **Mit** = öykü // öykünme – taklit
- Nesne ve eylemlerin gerçekliğini ve anlamlılığını veren bir mite katılmalarıdır.
- Mitin dışında **kaos** vardır.
- ***Kaos vs. mitos*** (= kozmos)
- **Mitoloji** // kendi gerçekliğini yadsıma
- **Mitojeni** // kendi gerçekliğini bilme ve onama

- ***Mitossal zamanın belirli bir yapısı yoktur, o hala bir ‘sonsuz zaman’dır. Mitossal bilincin bakış açısından, geçmiş hiçbir zaman geçmemiştir, her zaman şimdide ve buradadır. İnsan mitossal imgelemenin karmaşık dokusunu sökmeye başladığında kendini yeni bir dünyaya geçmiş hisseder, yeni bir hakikat kavramı oluşturmaya başlar.”***

- (Cassirer 1979)

**Tarih bilmecesi, tarihsel olmanın
ne anlama geldiğinde yatar.**

– M.Heidegger

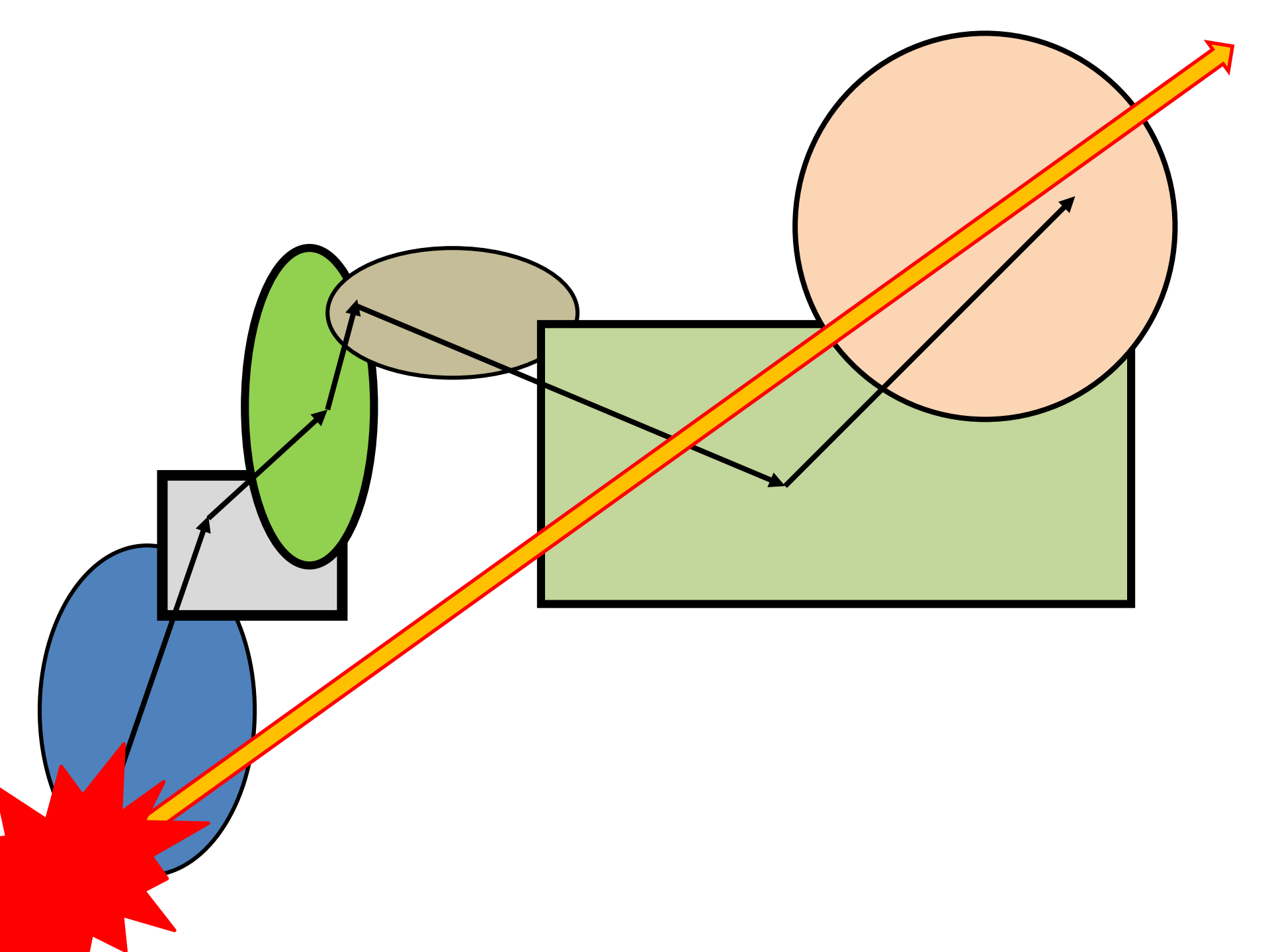
OLUŞUM / GELİŞİM / EVRİM

BİLİNÇ:

- Doğa *versus* insan
- Doğa *versus* kültür
- Bilinçsiz *versus* **BİLİNÇ**

- İç ve dış güvenlik gereksinimi, mitlerle ancak bir ölçüde değişime zorlar; bazen bu metaforik öğretileri yırtar, kırar, parçalar, karşılanabilir. İç ve dış gerçeklik mitolojik kurguları bazen de yumuşak revizyonlarla devamına izin verir. Dolayısıyla mitler de tarihe tabidir.
- Ebedi ve ezeli bir gerçekliğin taşıyıcısı oldukları vurgulansa da, mitolojik değişmezlik ancak "bir ân / bir hâl" için geçerlidir. Bu değişmez "ân ve hâl", söz konusu miti taşıyan / yaşayan birey ya da toplumun *tarihselliği*, yani (bireysel ya da ortak) bilincin "ân ve hâl" farkındalığının derecesiyle bağlantılı olarak uzar / genişir ya da kısalır / daralır.
- Mitlerine hapsolan birey ya da toplumlar tarih içinde etken rol oynayamazlar; kendi tarihsellikleri yoktur, yabancı tarih'ler içinde sürüklenmeye mahkûm olurlar.
- **Zira tarih, mitlerin yırtılma izlerini takip eder.**

- **Özgün mitlerin sürekli değişime açık olması, tarihselliği mümkün kılar.**
- **Birey ya da toplum mitlerini yaşamaya çalışırken, tarihini yapar. Bu tarih, mitlerin iç ve dış gerçekliğe anakronistik ayak diremesiyle büzüşebilir; ancak değişim devam etmektedir.**
- **Sıkışıklık bir kırılma noktasındaki boşalmayla şiddetli bir deprem niteliğiyle, mitolojik kurgunun varlığını sürdürmeye çalıştığı zemini altüst edebilir.**

**İnsan mitoloji içine doğar, tarihini
ondan kopartır.**

**Tarihsellik “eski”den uzaklaşma
temelinde,
ancak bazen gerileme (“regresyon”)
dönemlerini de içeren
bir “ilerleme” eyleminin sonucudur.**

Mitler, tarihe tâbidir.

*“Geldi ana göğsüne,
aldı emdi sütünü!
İstemedi bir daha,
içmek kendi sütünü!
Pişmemiş etler ister,
aş, yemek ister oldu!
Etrafdan şarap ister,
eğlenmek ister
oldu!”*

*“Dedi: ‘Ey benim
annem, öğüdümü
alırsan! Yüce
Tanrı’ya tapıp, eğer
Hakkı tanırırsan! O
zaman memen alıp,
ak sütünü emerim.
Bana lââyık olursan,
adına anne derim!’”*

- ***‘Psikomitoloji’, bireysel ve kolektif öykülerin psikodinamik çözümlemesiyle ilgili kuram ve yöntemlerin çatı kavramıdır. Bilmek-anlamak isteyen zihin için her şey ve her olay, öykü(sü)yle anlamlıdır.***
- ***Mit terimini, alışıldıktan daha geniş çerçevede, ‘yaşayan, yaşatan ve yaşanan öyküler’i karşılayacak şekilde kullanır, içerik ve dinamiklerini süreç analizleriyle ve geniş / derin bağlantılar ağı içinde anlamayı hedeflersek, tam da psikomitolojinin çalışma alanına girmiş oluruz.***

- ***Psikomitoloji, terimin çağrıştırdığından farklı olarak, -kullanılagelen klasik anlamıyla- mitolojiyle birebir örtüşmez; daha fazlasıdır. İsis, Marduk, Zeus, Şiva ya da Mitras, Herkül, Eyüp, Köroğlu vb. ancak herhangi bir öykü kahramanı kadar psikomitolojinin ögesidir; ve bilinmelidir ki her insan kendi -yaşam- öyküsünün birincil (merkezî) kahramanı, başkalarının ya da ortak öykülerin ikincil kahramanları ya da figüranlarıdır.***
- ***Ancak, ortak bilincin, doğa ve ortak bilinçdışı ile etkileşim içinde, binyılların insanlaşma serüveninden damıtarak aktardıklarını yansılayan mitler (klasik anlamıyla mitler), güncel bireysel ve ortak öykülerin anlaşılmasında, genişletilmesinde önemli ipuçları sunarlar.***

“MİT - PSİKOPATOLOJİ” Analojisi

- Mit, *kendi başına* “kötü” değildir.
- “Kötü” olan mitin bilinci / özneyi sıkıştırmaması, tıkamaması, bağlamasıdır → *KAPALI MİT*
- Mit, zihninin bir gerçeğidir.
- Yaratıcı zihin “mitojen” zihindir → *AÇIK MİT*

**Psikiyatri pratiğinde, “kötü mit”lerden muzdarip
“tarihinden ve tarihselliğinden kaçan” kişilerle
karşılaşırız.**

**Kötü mitin özelliği «yabancı» ve/veya «kapalı»
olmasıdır.**

**Zira özgün (kendi) mitini oluşturmak
ancak tarih(-sellik) bilinci ile mümkündür.**

**Hastalarımız –hoşnut olsalar da olmasalar da-
kendilerini bu yalancı ve yabancı güvenliğe
bırakmışlardır; tekrar bundandır;
çözumsuzlük / çıkışsızlık bundandır.**

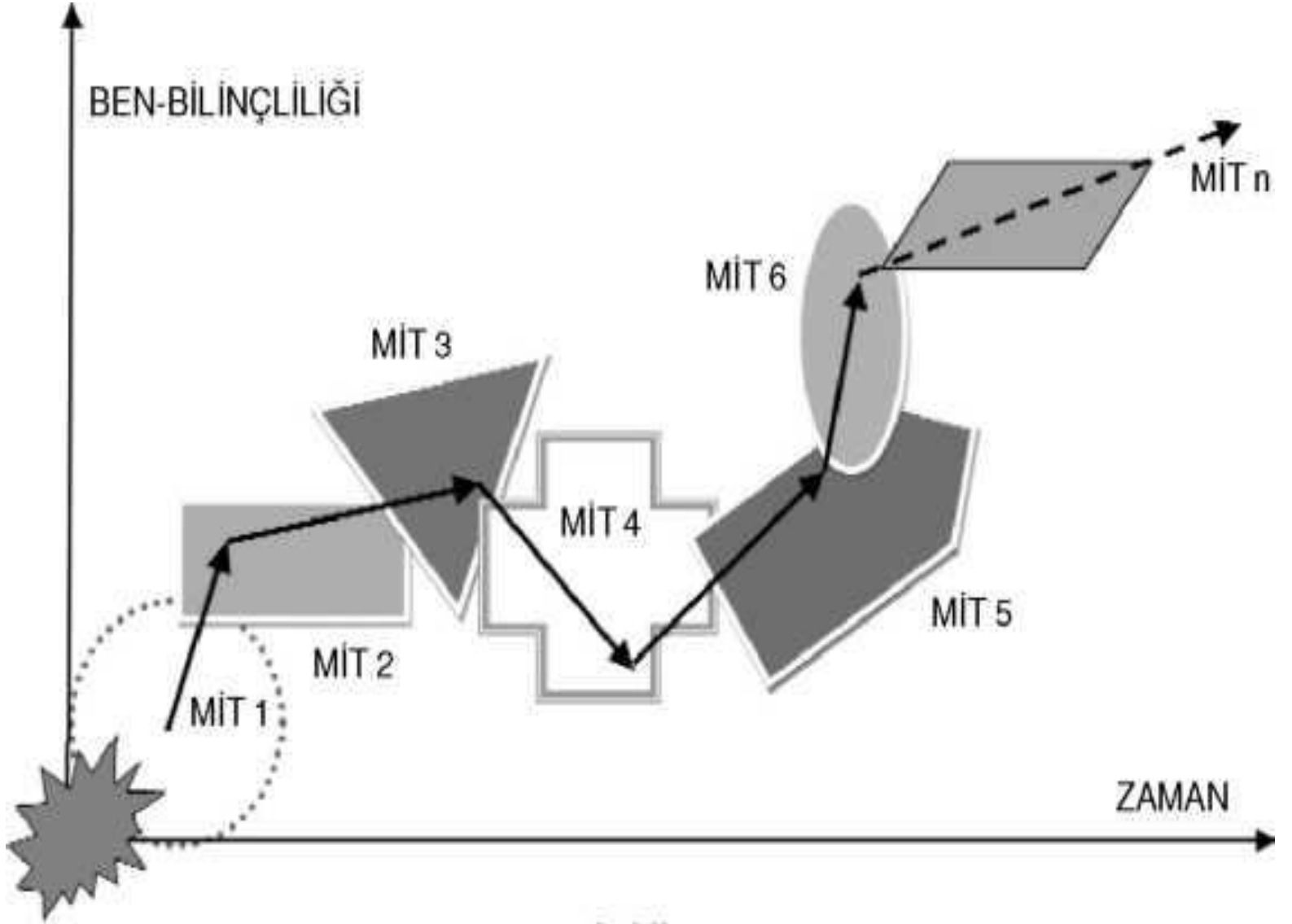
İNSAN İRRASYONEL BİR VARLIKTIR:

İrrasyonalitenin kaynağı, insanın polimitik varlıksallığıdır. Hayvanlar insanlardan daha rasyoneldir; zira tek-az mitlidirler. Çok öykülülük – dolayısıyla ‘akıldışılık’–, homojen ya da heterojen *sosyal* gruplar içinde yaşayan hayvanlar için yine de kurgulanabilir. Grupların örgütlenmesi karmaşıklaştıkça ve grup üyelerinin ilişkiler içinde gelişen eylem şemaları çeşitlendikçe, bazal biyolojik öyküden sapan yeni öyküler şekillenir.

Mitlerarası uyumsuzluklar, biyogenetik kökenli ‘hayatta kalma ve üreme-çoğalma’nın farklı yorumları ve uyarlamaları nedeniyle, amaçlananı maksimize edemeyebilir. Hâkim mitin kendi kapalı sistematiği her zaman ‘rasyonel’dir; ancak bütün gözetildiğinde bu kurgu, ‘irrasyonel’e vuran bir büyük yanılsama şeklinde kendini gösterebilir. Diğerkâmlık / fedakârlık, adanmışlık gibi olumlu sıfatlarla bezenen davranışlar kadar, fanatizm, intihar, kuralcılık, teslimiyet / itaat gibi esnekliği bozan, bireyselliği söndüren yönelimler de polimitik insanın ‘rasyonel irrasyonelite’sinin [*sic*] çarpıcı örnekleridir.

“Yeni” hep “eski”ye uyarlanarak yorumlanır;
zira sığındıkları mitin en önemli özelliği esnekliğe,
deđiřmeye dirençli oluşudur.
Deđiřimler, eski’nin geçerliliđini sorgular ki,
şimdi ve geleceğin belirlenemezliđini duyumsatır;
korkutur.

***Dolayısıyla psikoterapist kimliğimle işlevim,
hastamın kötü (yabancı) mitten, tarihselliğinin
ayırdına vararak çıkması,
“iyi” (özgün) kendi mitini oluřturmasında
katalitik rol oynamaktır; yani “mitoklastik-
mitoplastik / mitojenik” bir işlevdir***

Şekil 5

“tarih-sel olmak”

(ü)-mit'sizlik

?!

**Yaratma ‘dünyanın tamam edilmesi’ yönünde bir eylemdir.
Bu bilişsel olmaktan çok duygusal bir yaşantıdır
ve yaşamın en erken/ilkel dönemlerine aittir ve hep bir “an”a aittir,
sürekliliği yoktur, hep oluşturulur (bulunur) ve yitirilir,
ki bu yitirme yaratıcı eylemlere yönelimin kaynağını oluştururken,
kendisini bir yanılsama olarak sunan
“tamam-lanmış dünya”nın anlık yaşantıları,
yaratıcılığın mümkün olduğu iyimserliğini verir,
bireyi *herşeye rağmen taşır*.**

Freudien terminolojiyle, birincil süreç olgusudur;
ikincil süreç ile dış gerçeklikle pazarlık,
çatışma ve uzlaşma ile elde edilenler hiçbir zaman aslının
aynı olmayacaktır;
ama aslına ulaşma arzusu (çelişkili ve umutsuz da olsa),
insanın bazı geri dönüşlerle (regresyon) de olsa
ileriye doğru eylemliliğinin, dolayısıyla da tarihselliğinin
varoluş nedenidir.

- *Mitleri değişime zorlayan iç (ruhsal) ve dış (çevresel) karşılaşmalardır. Her "yeni" (ile) karşılaşma, içinde var-olunan miti değişime zorlar. Özne bu karşılaşmalarla büyür, zenginleşir; çekilme ve itilmelerin sürükleyiciliğinden kurtularak bu hareketleri kendi özgün eylemleri olarak, gereksinimlerine uygun kullanır.*
- *Elbette ki bu varsayım, bireyselliğın ideal-ütopik tanımına tekabül etmektedir. İç ve dış etkenlerin zorlayıcı sürükleyiciliğinden bütünüyle kurtulmak, nesneleriyle yaşayan ve şekillenen bir özne için mümkün değildir.*
- İnsanın gerek tür, gerekse birey olarak gelişim sürecinde katedeceği yol daha çok, sürüklenmenin azaltılması, bireysel / türsel düzeyde mitlerimizin sorumluluğunu üstlenme, yani etik-bilincin artırılması yönünde olacaktır. Bu, hem bir kazanım / güçlenim, hem de çok ağır bir yükür.

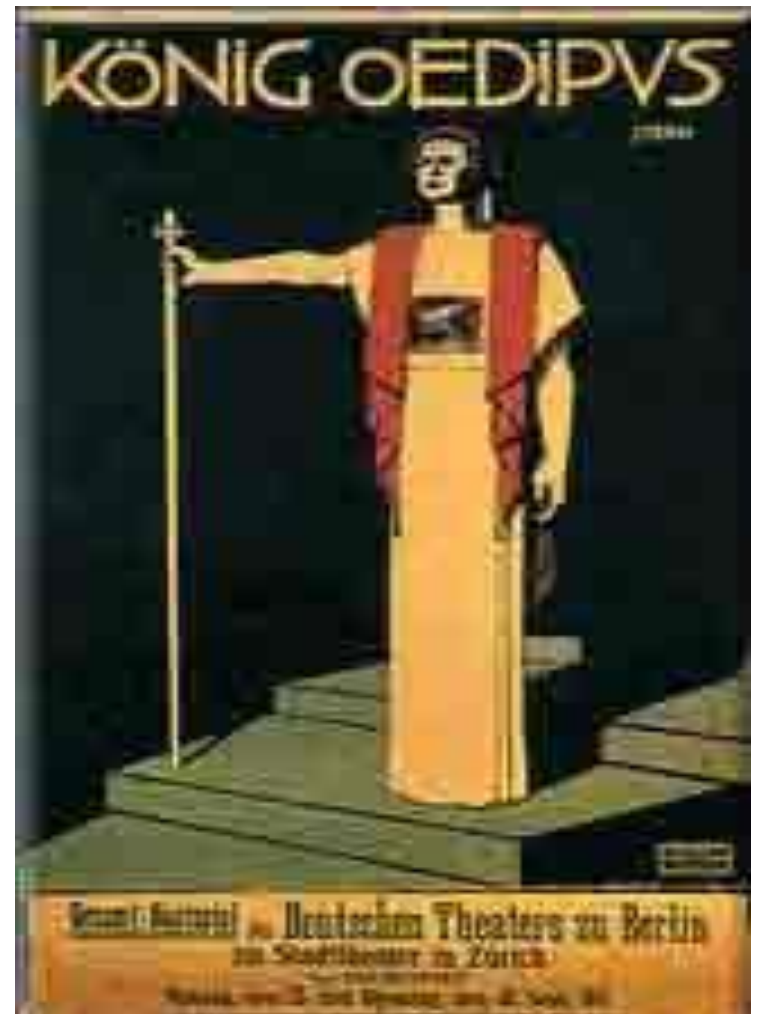
MAĞLUPLARIN

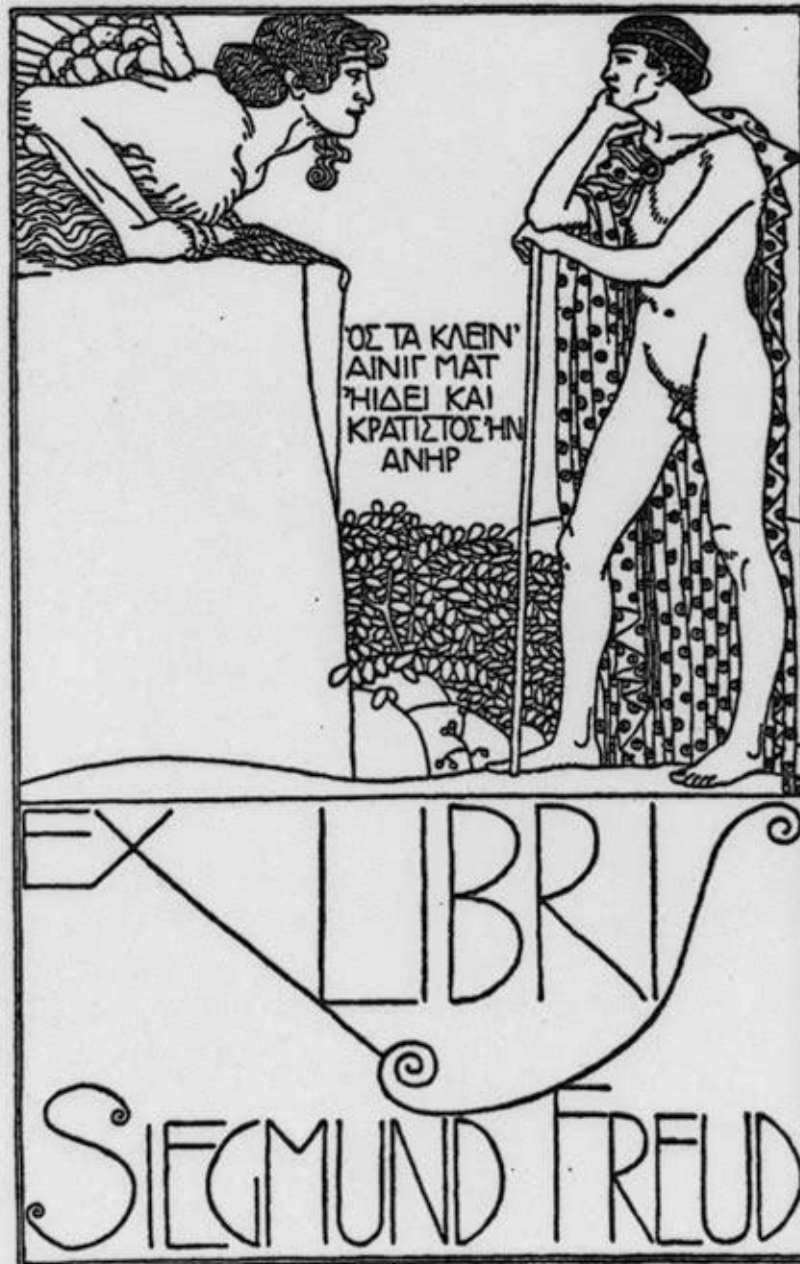
ZAFER

YÜRÜYÜŞÜ

Οιδιπους Τυραννος

- Homeros
 - Oidipodie & Thebais
 - Sophokles
 - Aischylos
 - Seneca
 - Voltaire
-
- Sigmund Freud

Oidipus Thebai kral soyundandır.

***Kadmos'la Hormaniania'da kaynak bulan bu soyu tanrı yetiştirmiş,
ama belki bu tanrıya, Dionysos'a karşı koyduğu için lanete uğramış,
akıl almayacak yıkım ve acıların birbirini izlemesini görmüştür.***

***Oidipus, Thebai kralı Laios'un oğlu, Labdakos'un torunudur.
Anası bazı kaynaklarda Epikaste diye anılan İokaste'dir.***

***İokaste gebe iken bir düş görür, Teresias bu düşü şöyle yorumlar:
Kraliçenin karnında taşıdığı çocuk babasını öldürecektir.***

***Doğar doğmaz bebek dağa bırakılır,
ayak bilekleri delinmiş, içinden bir kayış geçirilmiştir.
Ayağı şiş anlamına gelen Oidipus adı da ondan.***

***Çocuğu bir çoban bulur, götürür Korinthos kralı Polybos'a verir.
Polybos'la karısı Periboa'nın çocukları olmamıştır,
Oidipus'u öz evlatları gibi büyütürler, çocuk da onları ana baba bilir.***

***Delikanlılık çağına gelince bir dedikodu işitir:
Kralın oğlu değil de, bulunmuş bir çocukmuş diye.***

***Gerçeği tanrı Apollon'dan öğrenmek üzere
Delphoi tapınağına doğru yola koyulur.***

***Thebai'ye yakın dar geçitte arabalı bir adama rastlar,
kimin çekilip yol vereceğine dair kavgaya tutuşurlar.
Oidipus adamı ve arabacısını öldürür.***

***Bir anlatıma göre, Oidipus Laios'a rastladığı sırada
Delphoi'den dönmekteydi.***

***Tanrı bilinci ona kendi babasını öldürüp
anasıyla evleneceğini bildirmişti.
Oidipus sarsılmış, çileden çıkmıştı,
Korinthos'a bir daha dönmemeye kararlıydı.
O sırada kavgaya tutuştuğu adamı
gözü kararak öldürmesi doğaldı.***

Bu olaydan sonra Thebai'ye varır.

***Sphinks denilen canavar şehirde korku salmakta,
sorduğu bilmecelere cevap veremeyenleri
parçalayıp yemektedir.***

Sorular da şunlardır:

***Kimi zaman iki, kimi zaman üç,
kimi zaman dört ayak üstünde yürüyen
de doğal yasalara karşıt olarak
en çok ayağı olduğu zaman en güçsüz olan yaratık hangisidir?***

***İki kız kardeştirler,
biri ötekisini doğurur
ve ikincisi birincisinden doğmadır.***

***Oidipus birinci bilmeceye insan,
ikincisine de Gün ve Gece diyerek doğru cevapları vermiř.***

***Sphinks kendini tünedięi kayadan ařaęı uęuruma atarak
 lm ř.***

***Thebai halkı da rahat bir nefes almış
ve kurtarıcısı bildiği Oidipus'a Laios'tan boş kalan tağla birlikte
dul karısı İokaste'yi vermiş.***

***Oidipus bir daha Korinthos'a anasının, babasının yanına
dönmemek amacıyla Thebai'ye kral olmuř
ve İokaste ile birleřerek dört  ocuk üretmiř:
Eteokles, Polyneikes, Antigone, İsmene.***

***Yıllar geçer, Thebai şehrinde kıtlık ve veba baş gösterir.
Salgının nedenini öğrenmek için
Oidipus kayını Kreon'u Delphoi'ye gönderir.***

***Gelen cevap şudur:
Kral Laios'un katili bulunmalı ve şehirden sürülmelidir.***

***Oidipus hemen araştırmaya koyulur
ve suçluya karşı korkunç tehditler savurur.***

***Bilici Teiresias'a katilin kim olduğunu sorar.
Kâhin cevap vermekten çekinir.***

***Oidipus, Teiresias ve Kreon arasında kavga kopar.
İokaste araya girer ve bir zamanlar gördüğü düşe,
Laios'un da dar bir geçitte öldürüldüğüne değinecek olur.***

Bu sözleri duyunca Oidipus'un içine kuşku girer.

***Bu sırada Korinthos'tan bir ulak gelir, Polybos'un öldüğünü,
Oidipus'un kral olmak üzere Korinthos'a çağrıldığını bildirir.***

***Oidipus gene de ikirciklidir:
Babasının ölümü kendi elinden olmamıştır,
ama anasının bulunduğu yere gitmekten çekinir.***

***Derken ulak kendisinin Polybos'la Periboia'nın oğlu olmadığını,
saray bir çoban tarafından bulunup getirildiğini söyler.***

***Çoban da getirilip gerçeği açığa vurunca
Oidipus'la İokaste'nin artık şüpheleri kalmaz.***

Kraliçe sarayın içine sığınıp canına kıyar,

Oidipus da anası ve karısı olan kadının iğnesiyle gözlerini kör eder.

- *Çocuksuz bir padişahın karısı nihayet hamile kaldığında, her ikisi de rüyalarında, oğullarının annesiyle evleneceğini görürler.*
- *Yenidoğan dağda (ölüme) terk edilir; ancak bir çoban bebeği çocuksuz bir başka padişaha götürür. Çocuk büyüdüğünde, öz ana-babasının gördüğü rüyayı görür ve evlâd edinilmiş olduğunu bilmediğinden kaderinden kaçmak ister.*
- *Öz babasının şehrine gelir; canına kast edilince karşılık verir. Dövüşte öldürdüğü, öz babasıdır.*
- *Sonrasında insan-yiyen kurdu öldürür; padişahın karısı, yani öz annesi -ödül olarak- onunla evlenir.*
- *Memlekette uyuz salgını ortaya çıktığında yaşlılar neden olarak bir fücürden söz ederler. Anne ve oğul birbirlerine gördükleri rüyayı anlatırlar ve kim olduklarını anlarlar. Birlikte intihar ederler.*

What are three things you want to do in the future?

1. get a girlfriend

2. travel the world

3. rule the world

14.

15.

16.

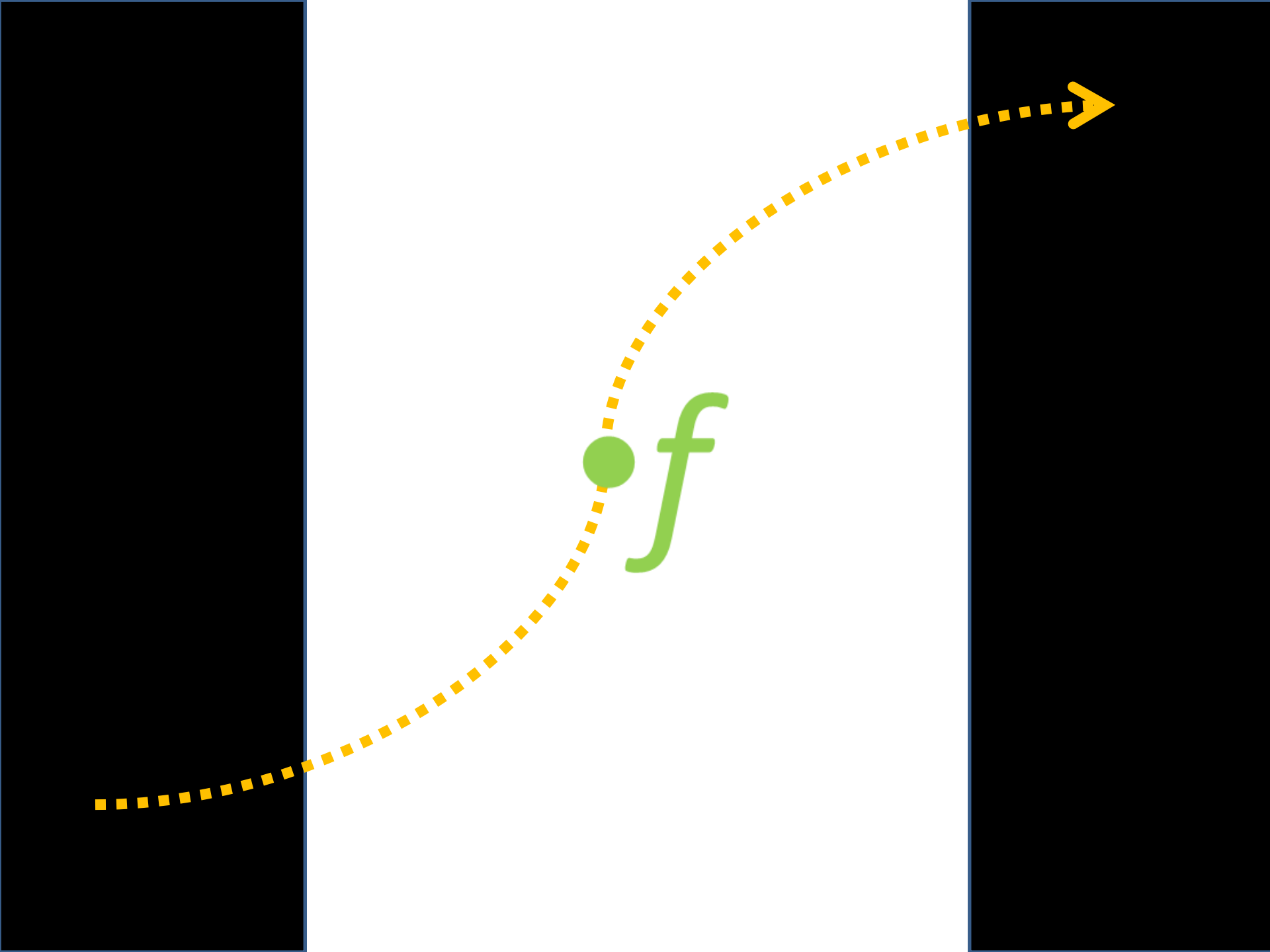

<http://fotogaleri.hurriyet.com.tr/galeridetay/81343/2/1/26184159/prens-georgeun-ilk-resmi-kabulu>

‘Bireysel bilinci, mitolojiden taşıran ne ola?’ sorusu, çelişkili bir döngüde yanıtını bulur: Zamansız ve ortak (bütün’ümsü) olanın kapsayıcılığından kendini ayırdetme çabasında kendini oluşturan birey(sel)in utopisi her zaman “bütün” varoluşu da kapsayan / anlamlandıran bir teleolojidir.

Birey yalnızlıkla müsemmadır ve yalnızlıktan muzdariptir. Oysa mitin içinde başkalarıyla birliktedir (iç gerçeklik) ve miti paylaşan başkalarıyla birliktedir (dış gerçeklik).

***Mitolojik ve ortak varoluş
(ve bunun taşıdığı, bunu taşıyan bilinç)
bireye yalnızlığın soğuşundan sığınabileceği bir
teselli ve yanılsama sunar.
Bu yanılsama yine döngüsel olarak
bireyselin varoluşu için en büyük tehlikedir.***

ara-*f*-dalık

bilinci
ve
kabulü
ve
isyan